

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionalista de Tortosa

ANY I.

PUGNA PRO PATRIA.

NUM. 19.

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—Lliure, ni dominada, ni dominadora i respectada de les regions germanas.—Estimada per son valor al exterior i temuda per sa forsa.—Acullit com a propi al foraster que a treballar hi vinga. Y a manar i a cobrar, a fer lleys i a judicar, cada hu a casa seva, que prou hi té que fer pera enténdreshi. Els empleats de la terra i pocs, actius i inteligents.—Ennobilita, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants i de Reys.—Las universitats i escolars tornadas a son esser obradors d'avenos de la ciencia i planter de filòsofs i juristas. A fora la ensopida rutina.—Intimament unida a la vella Catalunya, gloriosa en sa historia i tradicional en sas lleys i costums, una Catalunya nova, de vida expansiva i en constant progrés, seriament religiosa i ilustradament tolerant.—Republadas las montanyas per grans boscos, trescant pels singles els corredors enginys moderns, trayent del terrer i de las mines els fruits i minerals. Las algues de sos rius saltant de resclosa en resclosa, movent enginys del treball.—Conservats com reliquias els monuments enrunats o antics i alsarne d'un art fill-lllegití del antic criat en els avenos actuals. Voltar las vellas poblacions historicas de populosas y amplias ciutats modernas.—Ports oberts als productes de tots llochs, assegurats ab tractes d'una nació seria; veure al potentar ab afany de ser estimat i útil a la Patria i al obrer intervindre en el govern donantli lo que cristianament i per dret li pertoca.—Volem deixar a nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Per obtenirho tenim lo precís: Força, riquesa i Inteligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltèm la virtut que a cap ens manca: L'amor a la Patria.—LUIS DOMENEC Y MUNTANER.

PREUS DE SUSCRIPCIO
 Tortosa al mes. 0'50
 Fora semestre 3'00

DIRECCIO Y REDACCIO
 Carrer del Parqué, N.º 8.
 Tortosa 16 Mayo de 1903.

La Redacció no fa seus los conceptes ni continguts dels articles firmats o copiats.

SANTORAL

Diümenge, 17, V després de Pascua. S. Pascual Baylón, cf.—Gala ab uniforme per eumpleanyo de S. M. lo Rey D. Alfons XIII.—Dilluns, 18, S. Felix de Cantalic i Sta. Claudia mr.—Lletanias.—Abs. carn pels que no disfrutin del privilegi de la Butlla.—(I. P.)—Dimars, 19, S. Pere Celesti p. y s. Ivo. adv.—Lletanias.—(I. P.)—Dimecres, 20, Sts. Bernat de Sena y Baldiri mr.—Lletanias.—Abs. carn, com dilluns.—(I. P.)—Dijous, 21, LA ASCEN. DEL SR., S. Segund, la Bta. Maria del Socós.—(I. P.)—Divendres, 22, Stas. Rita de Cassia, vda. Quiteria y Julia vgs. mrs. y sts. Casto y Emilio, mrs.—Sol en Géminis.—Dissapte, 23, La Aparició de s. Jaume ap.

Questió important

Ab motiu d' haverse presentat candidatura carlina en alguns districtes de Catalunya en oposició a la regionalista, s' es despertat altre cop l'argument de que elements del regionalisme catalá no eran prou catòlics y fins liberals y lliure-pensadors.

Deixant de banda qu' aquest argument en boca del partit carlí no es més que un argument convencional, ja que en aquestas y les passades eleccions han donades proves ben contraries de lo qu' han predicat, entre les quals n' es la candidatura presentada per aquets a Girona, ahont s' hi presentava, molt abans de la carlina una candidatura catalanista, netament catòlica, com aixis la proclamava en la seva crida a les eleccions, volem tractar d' aquesta questió religiosa dins del regionalisme catalá, o catalanisme qu' es lo mateix, ab alguna extensió y claritat.

Serán molt concisos. Qui diu que el regionalisme a Catalunya s' ha d' ésser propi dels catòlics, o bé al revés dels liberals o avançats, es mostra ben clara de que no sab, aquest tal, el verdader concepte de la paraula catalanisme. No se si ho hem dit altres vegades en las mateixes planes d' aquest perió-

dich, que la terminació *isme* res més significa sino amor a lo que representa la paraula ahont s' afegeix, aixis en el nostre cas, vol dir amor a lo catalá, a lo de casa. D' aquesta manera es molt natural que lo mateix pot estimar a Catalunya, a tot lo qu' es peculiar d' aquesta nacionalitat, aquell qu' es fervorós catòlich, com aquell que no n' és. Sintetisantho podèm dir: se pot ser catalanista sense ser catòlich; se pot ser catòlich sense ser catalanista; pro aquell será més bon catalanista que sia més perfectament catòlich. Y aixó per la senzilla rahó de que tot lo que constitueix la fesonomia nacional del poble catalá té l'agre del esperit religiós, cristiá; y com que ja ho hem dit, que catalanisme vol dir amor a lo catalá, d' aquí que qui més estima a lo passat de Catalunya més bon catalanista es; y aquets son els catòlics. Prò repetim qu' aquells qui no ho son, també poden estimar i de fet estiman a Catalunya, la seva Patria, y per tant, son catalanistes.

Per altra part, el catalanisme que es una aspiració popular, nacional, germana de la d' altres pobles, anomenada propiament nacionalisme, es un ideal que no té nefes, a tall dels partits polítics, ni programes com aquets que s' componen y descomponen segons la voluntat absoluta del llur quefe, qui té la facultat d' excomunicar a aquells qui no s' hi avenen prou bé. Res de tot aixó té l' catalanisme; essent, com ja esta dit, una aspiració popular que té per base y finalitat l' amor a Catalunya, el programa y les aspiracions d' aquesta finalitat les concreta y les determina el conjunt dels qui forman aquesta aspiració. Per aixó el catalanisme no farà més que retratar sempre l' estat del poble, que te conciencia d' aquest ideal, aixis si es catòlich, el catalanisme també ho será; y si no n' es, aquest tampoch ho podrá ésser. D' aquí que ls catòlics qui de veres entenen l' ideal del catalanisme, entre d' ells eminentíssimes personalitats, com lo bisbe de Vich, hagin treballat tant pera cooperar y donar criteri en aqueix moviment polítich del regionalisme, a fi de que essent els catòlics els qui hi cooperin més, aquest vagi pels verdaders camins del esperit catalá, sumament cristiá.

Cal qu' aquestes doctrines no les

oblidia els catòlics; y que no s' deixin seduir pels qui, res més quepera satisfer les seves concupiscencies, bescantan al catalanisme d' antireligiós. Nosaltres estém plenament convensus que, si per desgracia, Deu no ho fassi, aquest fos aixis, antireligiós, no per xó nosaltres, els catòlics deuriem apartonqsen, sino ben al revés, posarhi tot el nostre esforç pera que aquest ideal fos, cada dia més de casa catalá, cristiá. Desanganyemos; l' ideal del regionalisme, tant o d' hora, catòlich o anticatòlich, s' imposará; si nosaltres, els catòlics no hi prestém nostre apoyó, no podèm pas exigir qu' aquest sia catòlich.

Del contrari, si no volem comprendre la missió dels catòlics en l' actual moviment social de Catalunya, com es el catalanisme, y ens entretenim en mirar y remirar si es prou catòlich o be si té tendencias dinastiques o antidinastiques aquest, tot lo més que farém será aclofarnos sota d' aqueix gran moviment, que per tot arreu se deixa sentir, lo mateix en els partits de la dreta com en els de l' esquerra, y donar greix als mals governs ab les nostres divisions, que per res més serveixen sino pera apoyar als elements, netament liberals, com en el fet d' aquestes darreres eleccions, que hem esmentat al comensar; es devingut a Girona, ahont ab el nom de catòlics monárquicos se feya guerra y guerra a foch a una candidatura prestigiosissima del país, netament regionalista y catòlica, ab lo qual, mercés a la candidatura catòlico monárquica va sortir triomfadora la liberal, en comptes de la regionalista catòlica que comptava ab un exit seguríssim.

JORDI JORDÁ

L' hora de les reparacions

Epílech a los "Ensenyances de l' historia."

Paréix estrany que la mala correspondencia ab que ha pagat l' Estat espanyol l' abnegació de Catalunya, que en ares de l' unitat espanyola vá renunciar a sa independéncia y a la hegemonia que de fet exercia en la nació posser més avançada y més forta de son temps, hagi pogut durar tant, sense aixe-

car més y més fortes protestes per part de la víctima de l' injusticia.

Tres causes sembla que han influït pera que aixó hagi pogut succeir: lo regim absolut que ha imperat a Espanya exceptuant lo segle prop passat, lo torbellí de guerres y revoltes en que Espanya ha estat embolicada d' una manera constant, y lo molt y massa que s' ha exagerat y decantat lo poderiu, la gloria y la grandesa de la nació espanyola.

Debades hauria demanat Catalunya als reys dels segles XVI XVII y XVIII la reparació del agravi que se li feya, donades les idees allavons dominants sobre l' autoritat y l' poder dels reys; se explica també que, capficada l' opinió nacional, ab los mil trastorns de caracter públich que fins ara ha suferit Espanya, no s' recordessen del agravi de que parlo ni agravians ni agraviats, y per fi, fácil es de comprendre que, quan la fortuna, la prosperitat y la fama acompanyen a quansvol institució humana, pareix favor lo deixá participar, encara que siga en les relacions d' índole més humil, d' aquella fama y fortuna.

Ara tot aixó s' acabat o s' vá acabant: ha caigut lo regim absolut fa já una centuria; los trastorns y sas causes si no han desaparegut del tot tendeixen a desaparèixer, y de la gloria y de la grandesa sempre més aparents que reals d' Espanya, no n' queda ni l' rastre.

No diré que m' alegro d' aixó perque facilite les reivindicacions de Catalunya; lo que diré és, que si en conte de predominar l' esperit arrogant y lleuger de la rassa central en la governació del Estat, hagués dominat l' esperit catalá, més practich y sensat, tal vegada la gloria d' Espanya, aixis com s' ha desvahit com lo fum, s' hauria consolidat y potser brillaria a hores d' ara més esplendorosa que may.

Siga com vulga, ha arribat l' hora dels desagravis y de les reparacions. Ara no hi ha obstacles pera que Catalunya formule y defense en lo terreno legal les seues reivindicacions, y per atra part han desaparegut les ombres que en estes justes y lleítimes reivindicacions si puguessen fer veure de desacato al poder y de privilegi injust.

La costum es una segona naturalesa, per més que hi hagi cos-

tums que convinga corregir y fins extirpar. Aixó fá que, a despit de la rahó y de l' historia, s' empenyen casi tots los espanyols no catalans en negar a Catalunya lo que de dret li correspon, la autonomia; aixis com que aduch molts catalans no vullguen cooperar a la acció patriótica dels més entusiastes, que treballen ab totes sas forces pera conseguir l' autonomia pera sa aymada patria.

Però totes eixes dificultats no farán més que retardar més o menos la realisació de les aspiracions dels bons catalans; y si eixes aspiracions quedessen indefinidament en forma de tals, sense arribar a la realitat, pitjor pera Catalunya y molt pitjor pera Espanya, já que aixó voldria dir que preval sobre tot l' instint suicida, que de 400 anys ensá pareix que presideix fatalment al desenrotlló dels aconteixements que formen l' historia de la nostra nació.

Si en la guerra d' Africa de quaranta y pico d' anys enrere, Espanya s' hagués anexionat una part important del Nord del Marroch, com ho hauria fet sense dubte si hagués sigut més hábil, encara que igual o menos forta, probablement ara aquell territori estaria organisat en províncies com les de la península, y la situació d' aquell territori estaria equiparada a la de Catalunya.

Donchs bé: Catalunya no s' hi pot resignar a n' aqueixa situació, per dos rahons, igualment importants cada una desde son especial punt de vista: l' una perque per sos antecedents historics se li deuen a Catalunya majors consideracions, y l' atra perque entre l' Estat espanyol y la situació social de Catalunya hi ha un desequilibri que sols pot arreglarse cedint aquell Estat a Catalunya part de les atribucions y facultats que ell exerceix, fentne un ús que no satisfá, ni de molt lluny, les aspiracions de Catalunya, que, si tingues l' autonomia, podria prosperar y consolidar sos avenos en benefici propi y de tota la nació espanyola.

Catalunya no ha sigut conquistada per Espanya; no li deu res al Estat espanyol; molt al contrari. Seria una imprudéncia en eixe Estat prescindir dels antecedents historics de l' unió de les dos coronas d' Aragó y Castellá, y alegar

com a justificant de la conducta que observa ab Catalunya lo venci- ment d' esta regió per Felip V.; perque eixa alegació implicaria l' reconeixement tàct de reivindicacions que no estan en l' anim dels catalans.

Catalunya aspira a millorar la seva situació, té medis pera n' aixó, y l' Estat espanyol, a conte de donar facilitats pera la realisació de eixes aspiracions, no ha fet fins ara més que dificultarla.

Ha arribat l' hora de que s' acaba eixe procedir suicida. Convé a Catalunya y no convé menos a Espanya.

Las instituciones catalanas y l' extrangerisme

Si la llengua es la expressió més viva de l' ànima d' un poble, la conservació de las sevas costums, es la demostració més concluent de que aqueix conserva encara la seva personalitat.

Per aixó Catalunya no ha mort; encara que sos plans tristissims ha- gin sigut ofegats pel haf pestilent del uniformisme castellá, malgrat las avassalladoras corrents d' aqueix modernisme mal entés que corrom- pent lo geni de la nostra rassa l' ha feta aficionar a las aparents bel- lesas de la moda, en mitj de tot,

Catalunya viltiguda y calumnia- da ha sabut conservar la seva llen- gua y l' propugnadors d' aqueix uniformisme no han pogut lograr que l' cor nat y educat a Catalun- ya pensí y senti en altra llengua que no sigui la seva. Y si la llen- gua d' un poble es l' expressió fidel de son esperit, Catalunya que con- serva la seva llengua, té encara una ànima, y l' ànima es lo que dona vida. Catalunya, donchs, viu.

Peró Catalunya no ha sigut tan sols un organisme vivent, dotat de la seva llengua, fidel exteriorisació del seu esperit, sino també una nacionalitat, una persona moral, que ha comunicat als seus fills son ca- ràcter traduhit per aqueixos ab cos- tums lleys y tradicions que l' han segellat y distingit per tot arreu com a bons representants de la patria catalana. Y en veritat que Catalun- ya n' té un bon esplet de tradicio- ns que la caracterisan y li don- nan sa encisadora fesomia; bons testimonis ne son les innombrables cançons y corrandas populars que de sigle en sigle han anat conser- vantse y descapdellant l' hermos poema de la tradició catalana.

Peró concretémos a lo present y mirém l' estat actual en que s' troba nostra Patria y hem de con- venir en una afirmació, si bé doio- rosa, no per aixó menos certa: las costums del nostre poble s' han ol- vidat quisab lo; ja no se sent en los aplechs de nostra terra aquellas bel- lissimas cançons, típica encarnació dels nostre poble; las sevas rondallas y corrandas s' han substituït per al- tras de castellanas, fins molts cata- lans han perdut la vera noció de la Patria; la tenen en un concepte com d' una cosa artificial feta per la mà dels homes y no pas senya- lada y constituïda per la mateixa naturalesa; la crehuen contingent y variable y no necessaria y perdu- rable en la successió dels temps. Ai-

xó es una prova evident de que Ca- talunya ha perdut bona part de la seva personalitat en los temps mo- derns del xorch unitarisme i Sem- bla mentida tot just en lo temps del gran Renaixement de Catalun- ya es quant lo nostre poble s' amot- lla al caràcter d' una corrent ex- tranya que l' desnaturalisa!

Si escarcollem l' historia de Ca- talunya, veyem que quan mes af- blit y retut ha estat son esperit pel jou de sos eterns enemichs, ha sa- but conservar ab mes virior dins de si mateixa la seva personalitat representada per sas encisadoras costums y tradicions.

De des que va ésser privada de las sevas llibertats, sa llengua va quedar com a morta y començant pel regnat del cinch Felip V. la veyem perdre prestigi entre la nos- tra gent; gayre be no s' usava més que pera parlar; l' esperit de Cata- lunya s' debilitava, mes no moria; no poguent lo poble catalá esbra-

var lo seu geni fogós en lo gover- nament de la nació y en la repre- sentació en los afers oficials, s' acontentava d' esplayarse ab can- çons, corrandas y costums tradi- cionals que en aquella época arri- baren al seu grau màxim. La per- sonalitat de Catalunya s' conserva- ba, y l' seu esperit, debilitat y ma- laltís, vivia encara al caliu de las tradicions y corrandas, sota las ru- nas y cendras de las sevas llibertats troscejadas.

A principis del sigle passat, l' esperit catalá va deixondarse del seu ensopiment; Catalunya s' va adonar de que tenia una historia y va registrarla boy fregantse l' ulls després d' un somni de quatre si- gles; va veure que tenia una llen- gua y va comensar de conreuharla ab entussiasme, eixintne l' gran Re- naixement de la llengua catalana que avuy está en lo zenit de la se- va gloria, l' ànima de Catalunya va desembolcarse de las ignomi- niosas cendras que la cubrian y al veures tan viltiguda y esclava va esclatar en un plor amorós y dolci- ssim que resoná per tots los indrets de la Patria.

Tot just alashoras fou quan l' uniformisme avassallador redobla son combat, extenent sas malehi- das doctrinas per tot Europa; y nostres enemichs, veyent tal volta l' Renaixement de Catalunya, com- mensaren d' estendre per la nostra terra la doctrina de la moda y l' afany de habillarse ab trajos fo- rasters. Lo nostre poble s' deixá vencer; estava cansat de vivificar en son si al esperit catalá en sas es- balahidoras institucions y veyentlo ara volar ab propias alas, lo deixá al cuydado dels lletrats y poetas. La personalitat de la nostra Patria s' perdía ab la corrupció de las se- vas costums, pero son esperit re- naixia y ensajava sas primeras es- trofas. Deu tanca una porta y n' obre una altra.

Veusauquí, donchs, com avuy que l' reblandiment de costums y l' ateminació han afeblit desgracia- dament los cors, Catalunya ha perdut gayre be del tot sa personalitat, encar que son esperit estigui ro- busí y sadollat de vida. Es un fet innegable: solament ha sigut lliure la nostra Patria quan son esperit ha informat a tots los catalans y sa personalitat ha quedat intacta per la custodia de las sevas costums y

tradicions payrals; de consegüent, la tasca principal del catalanisme ha d' ésser reivindicar la perso- nalitat de Catalunya, no contentantse de conreuhar la seva llengua, sino ensenyant al poble catalá de guardar las costums típicas que en- cara s' conservin y procurant en lo possible d' infundirli las que foren ja oblidadas; es clar que en aque- xa tasca hem d' acomodar nos al temps en que 'ns trobem, vestint a las tradicions antigas ab un trajo modern, sense que per aixó perdin l' agredols de la nostra terra. Així podrem tornar a nostra estimada Catalunya la seva perduda perso- nalitat y ferla un poble lliure, sa del cór y digne de pendre part en lo concert dels pobles avansats. Déu hi fassi més que naltres.

Enrich Jofré. Tarragona 19 Febrer 1903.

Devant el Cinematógrafo

PASSATEMPS ESPERANT ENTRAR

Vaja, els vehins de la Plas- sa d' Alfonso están aquets dies d' enhorabona.

—¡Qué! ¡Ja han arreglat els farols?—preguntará algú de vos- tes.

No, senyors, els farols conti- nuan sens novetat, y l' Ajunta- ment escoltant las queixas dels tortosins com qui sent ploure.

Dich qu' están d' enhorabona, perque ara en dita plassa, com hi ha l' Cinematógrafo, de llum, musica y gent no n' vulguin més.

L' altra nit están esperant tanda pera pendre una entrada per un dels Cinematógrafos, vaig trobar a Joseph, un ex-arrenda- dor d' un hort que tenia una cun- yada, de la filla de la sogra del nevod d' un intim amic del meu yeyo.

Entre las varias cosas que di- guerem, em preguntá:

—¡Home, vostè, tal vegada n' estaré més enterat! ¡Qué fan que no arreglan l' alumbrat d' aque- sta plassa?

—¡Que qué fan? ¡Home, em sembla que com a fer no fan res, perque si fessin algú ja s' veu- ria.

—Crech que ja poden comen- sar a mirar en l' estat d' aban- dono qu' está aquesta plassa.

—Si volen, poden veurer mol- tas cosas. Poden veurer que aquí no hi ha cap fanal, y un que n' hi ha allá, no té ni un vidre y está sempre apagat, quedant aixó completament a las foscas; podian veurer qu' el baixador d' S. Roch está que dona fastich de mirar; al igual que l' altre baixador que varen fer pel va- por, encara están per arreglar; que al sortir a Ferreries allá al cap del pont, hi han clots que fan temó, essent molt perillós el passar allí com lo pujar per las escalas de fusta del pont que están rompudas y cayentse; poden veurer que las pedras de la vol- ta del Vall en lo Pont de la Pedra están al descubert y que cualse- vol dia s' afonarán, podén dona lloch a moltes degracies; poden veurer qu' el parch está aban- donat per complert, els treballa- dors van plegar perque no se l' s pagaba y alguns dels arbres se moren per falta d' abono y de cuydado; y ultimament poden sen- tir la oloreta que fa el carrer de la Ciutat, que cuan passas per allí sembla qu' haigis entrat en

un corral y aixó que en lo carró que lo Diario de Tortosa ens em- plicaba, que los seus amichs lo arregliarian tan bo y fins foren planos, subasta y bombos.

—¡Home—digué en Joseph— per aquet carrer no hi dehuen passar, perque segons vaig llegir l' altre dia a un periódich, diu que l' Ajuntament anda huido.

—¿L' Ajuntament? ¡Hasta els empleats hi van, donchs que s' afanyan tan com poden per co- brar lo que se l' s deul.

—Creguin que m' va fer mol- ta gracia aixó del huido perque al moment em va vindre a la memoria una de las notas que posan als cartells de las corri- das de toros.

—¡A fe, Joseph, que no atino a quina voleu referirvos—digue jo, pensant quina seria aquesta nota.

—¡Si, home! Alló que diu al- toro que resulte huido se le cas- tigará con banderillas de fuego.

Me vaig clavar a riurer per la sortida d' en Joseph.

DINTRE 'L BARRACÓN

Després d' haver pres billet y d' haver suat la mar pera entrar per que la gent hi era a munts em vaig ficar dintre l' barracón del Cinematógrafo.

Al poch rato y després d' ha- ver tocat un timbre, se senti una veu: Señores, va a dar principio la sesión del Cinematógrafo, y aete seguit aparegué el primer cuadro.

Al costat meu hi havia una fa- milia que trobantho tot plé no tingué altre remey que assentarse a una renglera de cadiras que hi ha al passillo. Com que hi havia més gent que cadiras, el mentat passillo estava plé de senyors que miraban l' espectacle drets. Un d' aquets senyors tapaba la vista a la mamá de la familia que estava, com he dit, al meu costat.

—Fassi el favor de sentarse.

—¡Ahont, senyora, si no hi ha cadiras?

—Allí ahont vulga, pero assen- tes que m' tapa la vista.

—¡Prou ho sento, que haig d' estar dret, havent pagat per es- tar ben assentat!

—¡Quina poca educació!—de- ya la mamá, empipada—Las sen- yoras son primer que l' s senyors y aquets dehuen ser mes atents ab ellas.

—¡Pero que vol que hi fassi, si jo no tinch cap culpa de no po- der seure! respongué l' senyor.

—Menos ne tinch jo. Havent pagat per veure aixó no veig res.

—Donchs, aixequis y ho veurá com jo.

—No m' dona la gana—res- pongué la mamá furiosa.

—¡Que baile!—digué un guas- son que escoltá la conversa.

—¡Qui deu sé aquell desver- gonyí! digué la mamá mirant per tots cantons.

—¡Pero mare, calle si vol!—l' deya sa filla a cau d' orela y estirantla de las faldas.

—¡Y perque haig de callar! Potsè si que tenint rahó no pu- gui parlar.

—(Una veu) Senyora fassi el favor de callar que no entenem lo que dihen.

Riallas dels qu' están allí prop. La senyora, ab un atach de rabia, s' aixeca y dona la seva cadira l' senyor que li tapa la vista.

—¡Prengue y assentes, més m' estimo estar jo dreta.

—Gracias senyora.

Donchs baix al publich també passa una oncona per l' intil.

Una dona dá un xiquet de cinch anys, que per que volgi milló 'ls cuadros se l' ha posat dret a la falda.

—¡Ep, tía!—diu un pagés de detrás—fassigue l' favor de bai- xá a n' este crió que no veyem res.

—¡Home, prengue una mica de passencial.

—¡Pero dona! ¿no veu que na- tros no veyem res? Assentessel a la falda.

—¡Guapó! ¡Y no veurá res lo meu fill!

—¡Guay? ¿Es de di que per- que ell hu veigue no hu am de veure natros? nom cío assipiler

—¡Mire germá, si no hu veu, vaiguessen allí davant—digué la dona.

—¡Vaiguessen vostè, ¡jo t' fum!

—afeigi el pagés mitj enfadat.

—No mos dona la gana—di- gué l' marit d' aquella dona en- carantse ab el pagés.

—¡A mi tampoch!

—¡Pos guapó!

—Es que jo hai pagat pera veure l' somatógrafo y no pera tindre un ninot davant que m' tapingue la vista.

—Lo linot sirás tu, atontit di- gué l' marit.

—¡Home, aixó si vols m' hu dirás cuan sortiguésem.

—¡Eeeeh!,—fan los del vol- tant que veuhen que la cosa s' enreda.

Y entre una cosa y altra s' acabari els cuadros y m' en sur- to a pendre la fresca.

OCUPATE

Tortosa Maig 1903.

Notas agrícolas

L' Institut Agricol Catalá de S. Isidro ha dirigit enguany la següent allocució escrita en cata- lá als agricultors de Catalunya: L' Institut Agricol Catalá de S. Isidro, sempre atent a quant afecti als interessos que li estan confiats, no contentantse ab sas propias iniciativas, reclama el concurs de las de tots els agri- cultors. Pera poder apreciar més d' aprop las aspiracions particu- lar y ferlas sevas, necessita po- sarse en intim contacte al menys una vegada cada any ab tots els que de la agricultura viuen, si- guin ó no socis de la Corporació, y cambiar impresions, rebre y amparar projectes y comunicar els que té ja plantejats ó en es- tudi, é fi de que puguin ser san- cionats ó enriquits ab modifi- cions que l' interés de tots recla- mi.

A n' aquest fi convoca als agri- cultors de Catalunya pera que l' dia 15 del present mes de Maig, a las quatre de la tarde, acudeixin al Institut y exposin els seus desitjos y las sevas opinions so- bre tota classe d' interessos agri- cols que l' s afectin ó puguin afec- tarlos, y especialment pera pen- dre part en la puntualisació dels termes del problema del salcohol, quin projecte de llei será objecte de discussió en la próxima legisla- tura; pera cooperar a la realiza- ción dels medis d' estimul del pro- grés agricol, que, com las firas, premis, exposicions, etc., tant po- den contribuir al foment de nostra riqueza; y finalment pera tractar ab tots els interessats del projec- te que scaricia l' Institut, d' or- ganisar en nostre país els Sindi- cats y caixas rurals de crédito,

que en altres palaus i fins en algunes comarques d'Espanya, estan donant excelents resultats.

Convencut l'Institut de que la agricultura deveu fer nostre millorament agricó: a nosaltres mateixos, més que a la tutela del Estat y a la protecció dels governs, se sentirà fort y a creurà poderós en el futur compliment de sa missió, si acudint tots a l'aquet cridament veu secundadas sas iniciatives per la concurrència.

Res tan convenient, res tan hermós com el cambi d'impressions, el tracte freqüent y la mutua cooperació dels que estan identificats per un mateix ideal, tan noble y digne com el que palpta el en cor de tots els que de la terra vivim!

Vol l'Institut portar a la practica tot quant siga convenient pera satisfer las necessitats agricólas de Catalunya.

Deu vulga que aquesta aspiració no tardi molt a veures realisada! — P. A. de la J. D., Ignasi Girona.

NOTICIES

Durant la present semana ha fet un temps molt variable, no ha faltat pluja, trons, calamar sa, vent molt fret y a ratos molta caler, de manera que es impropi del florit y primaveril mes de maig.

Las plujas son generals en nostre Principat; y en diferents punts de l'alta montanya de Catalunya y Pirineus ha tornat a nevar, causes totas ellas de la major quantitat d'aigua que porta el riu Ebro, que permet be la navegació desde Mora de Ebro al mar.

L'horta y la garriga estan hermosas de verdor, y plenas de

fruita y gra inclús las oliveras, que están carregadas de mostra. A punt de esclatar. Si tot arriba a poder for cap al granó, la pagesia treurá el ventre de mal any. Deu lu fassí.

La elegant y hermosa senyoreta D.ª Elvira Domingo y Paris, filla del il·lustrat y acreditat metje D. Eduardo Domingo, lo dijous últim se casá ab lo jove advocat D. Eduardo Novella Amores, fill del Sr. Registrador de la propietat del partit d'Albaida.

A tots los donem la enhorabona y als nubs de una manera més coral los desitjem una eterna lluna de mel.

Lo dissapte prop pasat tingué lloch en la Seu de Tortosa lo casament de nostre amic lo laboriós industrial D. Arturo Gimenez ab la distingida y hermosa senyoreta D.ª Teresa Ferrús. Als dos felicitem coralment desitjánlos moltas dichas y venturas en son nou estat.

Lo capitost del carlisme se proposa doná varios meetings per Catalunya propagan, la doctrina regionalista, anant a Manresa y a Lleyda ans del dia 24 del present.

No va mal que un no catalá prediqui el regionalisme als catalans; axís alguns topins tal ve gada obrin els ulls, y no creguin als que 'ns dihen separatistas.

La casa Maristany de Barcelona está aixecant en la montanya de Montserrat lo quint Misteri de Gloria, que sembla ser a una joya artística y de gran valor, donchs hi hayan carraus de marmol de 14 toneladas que han fet necesari lo tenir que axemplar el cami

per poderlos transportar. L'obra costarà molta milia de duros, que paga dita casa Maristany; com també un altre casa barcelonina paga las obras de la capella de comunitat de gran riqueza y valor artístich.

Axís se fa Patria, enriquint lo Oasi catalá, robint d'art y sabiesa el trono de la Reyna de Catalunya.

Els senadors de Tarragona

Els candidats que 's presentavan per aquesta provincia son els següents: Cañellas, independent; Gassol, adictes; Sanllehi, id.; Castellar, id.; Adell, liberal, y Sardá, republicá.

A la primera votació sortiren triomfants els senyors Castellar y Sardá.

No havent reunit majoria absoluta el que devia ocupar el tercer lloch, se feu nova elecció entre 'ls senyors Cañellas y Adell, resultant guanyador el primer.

Al senyor Cañellas els seus amichs l'acompanyaren ab aplausos a casa seva. Un germá de l'altre candidat, senyor Adell, va ser bastonejat.

No podem menys que celebrar també nosaltres lo triomf del senyor Cañellas que tantas probas de bon patriotisme donadas en defensa dels interessos provincials y de las aspiracions de nostra Catalunya.

A la provincia de Girona, gracias als mèrites prestis del marqués de Camps, y a la forsa grossa que en aquets darrers temps han pres en ella las nostras idees salvadoras, s'han conseguit d'un sol cop dos grans éxits polítichs; el triomf del primer senador regionalista per una provincia, de molta importancia, donadas las dificultats de las

elecciones de senadors, y la derrotá completa del secretari don Silvela, senyor Comyn, y del den Canalejas, senyor Herrero, representants del caciquismo y del cunerismo.

Rahó tenen pera estar satisfets els nostres estimats amichs de Girona.

Ahír tarde va arribar de Paris a Barcelona, nostre distingit y ben volgut amic don Albert Rusiñol, president de la Liga Regionalista y diputat electe per Barcelona, a qui várem anar a rebre a la estació bon número de amichs particulars, y companys en catalanismo.

El senyor Rusiñol torna bastant millorat de la malaltia que 'l va obligar a abandonar aquella capital.

Contra de lo que s'esperava, no ha arribat ab don Albert Rusiñol el seu germá don Santiago, qui permanixerá encara alguns dias a Paris.

Celebrem de tot cor la milloria del nostre estimat amic y li doném la més coral benvinguda.

Ha quedat exposada aquesta setmana al Saló Parés l'hermosa bandera feta per suscripció de las donas catalanas ab el propósit de regalarla a l'Unió Catalanista.

El dibuix y la direcció de l'obra han corregut a cárrech del notable dibuixant senyor Riquer, qui ab aquesta ocasió ha donat altre cop provas de son ben gust y son domini en las arts ornamentals.

El drap de la bandera está constituit per un fondo de domas a franjas grogas y vermellas de gran amplaria, ab dibuix repetit del escut de Catalunya en mates satinat, sortit dels reputats obradors de la casa Malvey. So-

bre aquet fondo de domas n'hi destaca un medalló central, elaborat ab sedas d'aplicació de diferents tons, representant a San Jordi, matán al drach. Prop del pal, hi figura una franja d'iguais aplicacions, ab unas barres catalanas y l'any en que fou construida la bandera.

El pal d'aquesta, remata ab un floró molt airos y elegant, decorat ab sis escutets de esmalt representant temas de flora decorativa, del qual surt una albarda de plata forsa escayent.

Tant en el conjunt, com en els detalls, l'obra ofereix gran sumptuositat y carácter, honrant al artista que l'ha concebuda y a las senyoras que han contribuit a tan bella manifestació d'art y de catalanismo.

A Nova York se tracta de construir una Catedral dintre aquella diócesis que compta més d'un milló de catòlichs.

El monument, segons se diu, será més gran que la basílica de S. Pere de Roma.

La iglesia podrá contenir setenta mil personas, ó sigui deu mil més que S. Pere y la construcció costarà cinch millions de dollars y ab terreno y tot, 100 millions de franchs.

Segons sembla, la entrega de la bandera que les donas catalanes oferexen a la Unió Catalanista, s'efectuará el dia primer de juny, segón dia de Pásqua, en l'històrich Monastir de Poblet, ab ocasió de la visita que l'Orfeo Catalá fará a dit lloch.

Ya fá uns cuarts dias que no fa visita lo diari el Herald de Tarragona. La culpa no sabem si atribuhirla a correus ó al haver acabat la huyta electoral.

Imp. Josep L. Focuz. — Tortosa

el procuran en el suyo aventajarse, para mas recrear á su comun dueño. Juntanse en este termino dos contrarios, y como en lugar de paz hazen las pazas, y habitan juntos el cordero, y lobo, porque en el los arboles que de su cosecha piden templado clima, frutifican, y no menos los que crecen con el rigor del frio, siendo á todos tiempos en aquel lugar Inbierno, Primavera, Verano, y Otoño, en dos efetos.

Allí el funesto cipres se émpina hasta las nubes, abcopado nogal forma en lo alto una vistosa mesa, colorea el guinado, el pero amarillea, ofrece raziños de oro el averdrigo, y cacucures rosados el manzano. Callo las enseñadas de diferentes arboles agrestes, del pino, del roble, del taxo, del amodroño, que exceden en la hermesura al mas cultivado de los prados. Pues si bolvemos los ojos á los riscos, y á las tajadas peñas, veremos que aquellos con sus puntas y quebrados forman almenas, toriones, agujas, pirámides, obeliscos, y torres vistosisimas; y estas, tambien labrados muros, que dudo llegue el arte á competir con la naturaleza.

No faltá allí el portalejo de Belen, ni la profunda cueva de San Antonio, ni del otro Estillita la columna, ni mil arcos, y sumptuosas portadas, más curiosas que las de jaspe, de alabastro, y marmol. No un pulpito sumptuoso, con su escalera, de la misma peña, y un perpetuo tapete de terciopelo verde, que al de más fina seda excede en la hermosura. No una ventana, por do subitamente aparece un otro mundo, representando de improvise mares, rios, montañas, prados, y espésuras. No un tocal, que llamaban antiguamente de santos, quças en figuras de los muchos que abia de haber en aquel santuario, y ay hoy días de adonde se descubren los Reynos de Valencia, Aragón, y Cataluña, y muchas de las Islas del mar, sin otros mil pueblos, que enstre la amenidad de verdes arboles, ofrecen á la vista un spaño de Flandes, con mil florestas, y cigarrales. Pero lo que excede, no solo la lengua, y pluma, sino el ingenio, é imaginación mas inventiva, son los pequeños Templos, digo Hermitas, adonde los santos Monjes, para mayor retiro se recogien, abiendo de continuo en algunas dellas, que entre todas son doze, santos Hermitanos, que absortos en Dios vi-

rion, de los Padres Descalcos Carmelitas; y el más celebrado de las cinco que poseen en España, en amenidad de sitio, abundancia de fuentes, retiro, y soledad. No conociendo en mis fuerzas para pintarle, lo encomendé al pinzel diestro de un amigo mio, muy plático en dichos montes y desierto, que condeció á mi propuesta con esta carta.

CAPITULO UNO

Siempre se describe el punto Monte de Carde de San Hilarión de los Padres Descalcos Carmelitas.

Los caminos sacados del mundo, y como se describe el punto Monte de Carde de San Hilarión de los Padres Descalcos Carmelitas.

M

Moreso

GRAN BOIGA DE CALSAT DE TOTES CLASSES Sabates y botines d'ivern Confecció esmerada para la que tenen los peus delicats. Casa fundada l' any 1866. PREUS FIXOS VENTES AL CONTAT. PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU TORTOSA

Lo Doctor J. Oller Rabassa, ex alumne de ls professors Baginski y Jacobson de Berlín, Lermoyez, Gougenheim y Viollet de París, ofereix al públich son Consultori especial para el tractament de las malalties de la Gola, Nas y Orelles

Montat ab arregle als darrets avensos moderns, en lo carrer de Trafalgar, 44 principal.

Barcelona

Disponible

Sin empleo de capital, buena ganancia diaria; se obtiene escribiendo a G. A. B.—Casella Postale, N. 196 Milan (Italia).

A. OLIVERES

MEIJE Ex-alumne del Hospital de París, Ex-ajudan de la Clinica de malalties dels ulls del Dr. Galezowski CONSULTA DE 11 A 1 Pasatge Franquet, Pral. TORTOSA

Esparteria de Jaime Casanova

Carré de la Sanch n.º 6 y 8. Se acaban de rebre una gran partida de espart de tota mena (garbillo y amaral) llibans, cordas, betas d' espart restallat, cofins y estoras pera carros; tot a preus baratsims, cal no mes probaro.

Carré de la Sanch n.º 6 y 8. Tortosa

OPORTUNIDAD

Drogueria, Perfumeria, Ultramarins, Comestibles y Colmado

Viuda de N. Canivell y Sala

ANGEL, 6 Y 8 TORTOSA

Complet assortit en Pastes pera sopa illegitimes de Mallorca, Conserves de totes clases Abadeijo 1.ª, coa foradada Manteques Formatjes Embutits Fiambres

Sucres Cafés Cacaos Thés Chocolates Bombons Galletes y biscuits Aixarops y horchates

Articles fotografichs Productes quimichs Aigües minerals Especifichs nacionals y estrangers

Colors y barnisos Broches y pinsells Barnis mineral

Carburo de calci Petróleo refinat Explosius, meches y perdigos

Abonos Sofres Sulfat de coure Llavós

Vins de taula, generosos y champanys Llicors del pays y extrangers

Libreria fundada l' any 1788

Francesch Mestre TORTOSA

PUBLICACIONES CATALANES: Obres de Mossen Jascinto Verdguer Tomás A. Rigualt La Santa Missa—llatí y catalá—pasta 1 peseta Lo catalá devot—nou devocionari—pasta 1 peseta Los set diumenge de San Joseph—pasta 1 peseta rústica o 50 peseta Doctrina crisuana—cartonet—o 50 peseta

DEPOSIT DE PAPERS, CROMOS Y ESTAMPES

Disponible

ARTHUR NESTRE

Gran surtit de Peraques, Paraygues, Pipes, Parasols, Bastons, Colls, Punys, Mitjes, Mitjons, Jugues, Pantalles, Brodats, Perfumeria, Acordeons, Objectes pera regalos, y tota clase d' articles pera barbers. GRAN SURTIT DE QUARTINES JAPONESAS EN CARTO DE TOTES MIDES Y VENTALLS DE TOTES CLASSES, CORBATES, QUINCALLA, GUANTS, etc. Carrés d' En Carbó 11 y 13 y Pescador 1. TORTOSA.

CAPITULO ONZE

Donde se describe el Santo Monte de Cardé de San Hilarion de los Padres Descalços Carmelitas.

M ANDAME V. m. que le dibuje los montes santos del Cardon, y como tengo siempre á dicha obedecelle, lo hago en esta ocasion, aunque en materia superior á mis fuerzas; y assi digo, que aunque cualquiera de las maravillas del termino de Tortosa se le va de buelo al de la más ligera pluma de sus Historiadores: pero señaladamente las que recopiló Dios, y la naturaleza en las montañas, y riscos del Cardon, montes santos, y santificados con la virtud, y santidad de sus moradores, que aun á las mismas breñas, y á los incultos riscos parece en algun modo apegan parte de la que Dios á ellos comunica. No quisiera avergonçarme, ni afrentar, y desluzir con mi tosco bosquejo, las primorosas colores con que la pintora naturaleza (imposible aqui de perfeccionarse por el arte) matizo este pedaço, no de tierra, sino de Parayso, no de Parayso, sino de Cielo, pues le dan esse ser fuera de su amenidad y hermosura los ejercicios mas Angelicos, que humanos, mas divinos que Angélicos, de sus Heremitas. Mas como in magnis voluisse

...at est, supla la voluntad, las pocas fuerzas, y el desseo de acertar los muchos yerros. Digo, pues, que dentro del termino general de Tortosa, á tres leguas della, y á una poca mas de Benifallet tienen los Padres Descalços de nuestra Señora del monte Carmelo, un santuario, ó Hiermo, á donde de los que deseosos de ejercitarse en el rigor, y aspereza de la penitencia, en el retiro, y abstracción de criaturas, en el trato continuo y familiar con Dios, en la vida solitaria, y heremitica, ó fundamento primero de la Religión, buscan y ocasion para estos ejercicios, con alguna mayor asperegación que en los demás Conventos de su Orden, que en estos mismos se ejercitan. Si bien retirase por algún tiempo, ó por la comodidad que en el mas que en los otros hallan, y por vacar entonces solamente á Dios, ó desocupados del cuidado que en los otros tienen. Los ejercicios santos, las mercedes soberanas, los Divinos favores, de que gozan, solo lo dirán sus corazones, aunque no dudo que si á las breñas lo preguntásemos, nos lo dirían, pues son testigos de sus gemidos, de sus voces, de sus cánticos, y de las veces que desamparando la región terreste, comienzan á bolar por la aérea, dessepos de unirse con su Dios, á que por su profesión aspiran, y de velle cara á cara. Es todo lo que calla y muy acomodado para este efecto, por que el edificio de su templo, la curiosidad de sus Altares, la limpieza de sus ornamentos, la puntualidad, y pausa en sus officios, la gravedad con que se celebran, son todos colorosissimos perfumes, y suavissimos olores, que llenan de jugo al alma, mas enjeta de devoción, y hasta las paredes mismas del Convento con un silencio hablador la persuaden á sus moradores, y á los estraños que á él llegan. Que dirá del vistossimo Abril de las montañas? ellas lo digan, y sus diversas flores, con que mas parecen amenos prados, que riscos montescos: mas vistoso vergel, que monte inculto; y mas templada marina, que escabegados Pirineos. Allí el clavel ignifero, con que el jazmin nevado hazen un ramillete vistossimo, la encarnada rosa, la amarilla retama, la candida acapena, el dorada junquillo, la morada violeta, con otras cien mil flores amulas del olor que ellas no tienen,